

UUTISTIEDOTE EU:n Lissabonissa sijaitsevalta huumevirastolta

VUOSIRAPORTTI 2004: KYMMENEN VUOTTA RAPORTOINTITYÖTÄ

EMCDDA: Entistä luotettavampaa tietoa huumeista laajentuneessa EU:ssa

(25.11.2004 LISSABON/**EI JULKAISTAVAKSI ENNEN KLO 10.00 KESKI-EUROOPAN/BRYSSELIN AIKAA**)

Nykyisin saatavilla olevat tiedot Euroopan huumetilanteesta ovat yhä luotettavampia, toteaa **EU:n huumevirasto (EMCDDA)**, joka tänään Brysselissä pidettävässä julkaisemistilaisuudessa esittelee **Vuosiraportin 2004: huumeongelma Euroopan unionissa ja Norjassa**.

EU:n huumevirasto on vastikään saavuttanut raportointityössään 10 vuoden virstanpylvään. Se julkaisee nyt Euroopan huumetilanteesta ensimmäisen 26 valtiota kattavan yleiskatsauksen, joka ulottuu Atlantin rannikolta aina Venäjän rajalle asti. Viimeisten kymmenen vuoden aikana **EMCDDA** on yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa kehittänyt tiedonkeruuvälineitä ja indikaattoreita tarjotakseen maille "yhteisen kielen" huumeilmiön kuvailuun. Lisäksi viraston avustuksella on perustettu ympäri Eurooppaa kansallisia seurantakeskuksia, jotka ovat nyt ratkaisevassa asemassa hyvin perusteltuun päätöksentekoon tarvittavien tietojen keruussa ja tulkinnessa.

Viraston johtaja Georges Estievenart toteaa: "Kymmenvuotisen uurastuksen tuloksena virastolla on entistä syvällisempi ja laajempi käsitys Euroopan huumetilanteesta ja huumeiden vastaisista toimista. Jatkuvan tiedonkeruun ansiosta kehityssuuntauksissa on ajan mittaan voitu havaita sekä yleisen vakiintumisen että vaihtelujen merkkejä, mutta samalla tiedonkeruu on avannut silmämme väestönsien, alueiden ja paikallisen tason erityisongelmille. Nyt maantieteellisesti entistä laajemmalla alueella tehtävässä seurantatyössä on tullut esille uusia havaintoja ja uutta dynamiikkaa, jotka kyseenalaistavat aikaisemmat oletukset ilmiön luonteesta ja kehityssuunnasta. Yleensäkin panostukset seurantaan alkavat nyt tuottaa tulosta, minkä ansiosta voimme luottavaisin mielin arvioida niin yhtäläisyyksiä kuin eroja huumeongelmien kehittämisessä Euroopan unionissa."

Tänään julkaistavan raportin yleisiä huomioita Euroopan huumeongelmasta ovat esimerkiksi heroiinikäytön ja huumeiden pistoskäytön levinneisyyden yleinen vakiintuminen. Sen sijaan muiden huumausaineiden (esim. kokaiinin, kannabiksen ja ekstaasin) käyttö Euroopassa on lisääntynyt, ja monien nuorten osalta sekakäyttö on nykyään runsasta ja säännöllistä. Lisäksi raportissa tulee esiin huumekuolemien yleinen väheneminen vuodesta 2000 lähtien, tosin tämä suuntaus saattaa joissakin **uusissa jäsenvaltioissa** kääntyä päinvastaiseksi, ellei asianmukaisiin vastatoimiin ryhdytä pian (ks. tänään julkaistavat uudet lehdistötiedotteet nro 8 – "Raportin yhteenveto" ja nro 9 – "Erityisteemat").

Muilla aloilla, kuten tartuntataudeissa, on havaittavissa selviä eroja. Jotkin **EU:n uusista jäsenvaltioista** kuuluvat maihin, joissa hiv-epidemia kasvaa nopeimmin maailmassa, kun taas vanhoissa jäsenvaltioissa pistoskäyttäjien hiv-epidemia on raportin mukaan yleisesti tasaantunut. Useimmissa **Keski- ja Itä-Euroopan maissa** (esim. **Tšekin tasavallassa, Unkarissa, Sloveniassa ja Slovakiassa**) hiv:n levinneisyys pistoskäyttäjillä on yhä matalalla tasolla, keskimäärin alle 1 prosentin, ja naapureina olevista **EU:n ehdokasmaista Romaniasta ja Bulgariasta** saadut tulokset ovat samanlaisia. Vaikka näissä maissa epidemialta on toistaiseksi välttytty, huumeiden pistoskäytön lisääntyminen saattaa lisätä hiv-tartuntojen ja hepatiitin esiintyvyyttä lähitulevaisuudessa, elleivät ehkäisevät toimenpiteet ole riittäviä.

EMCDDAn mukaan maiden parantunut kyky seurata huumeidenkäytön kehityssuuntauksia on nyt johtamassa entistä ripeämpien ja tarkoituksenmukaisempien poliittisten vaihtoehtojen ja vastatoimien kehittämiseen. Viime vuonna raportoidut tiedot esimerkiksi hiv:n levinneisyydestä ovat poikineet monia uusia aloitteita maissa, joissa hiv:n levinneisyys oli huipussaan vuonna 2001.

Esimerkiksi **Virossa** ja **Latviassa** neulojen ja ruiskujen vaihto-ohjelmien määrä on nopeasti lisääntynyt kaikkialla maassa. Maat ilmoittavat, että myös uusien hiv-tartuntojen osuudet huumeiden pistoskäyttäjillä ovat viime aikoina laskeneet – tosin ne ovat edelleen hyvin korkealla tasolla.

Politiikan toimintalinjojen tarkempi seuranta on osaltaan myötävaikuttanut siihen, että useimmat Euroopan maat ovat hyväksyneet kansallisen huumestrategian (ks. jäljempänä ”Kansalliset toimintalinjat”). Kaikissa kansallisen strategiansa viime vuonna julkaisseissa **EU:n uusissa jäsenvaltioissa** – esim. **Tšekin tasavallassa, Virossa, Latviassa** ja **Liettuassa** – on otettu painopisteeksi hoitotyön kehittäminen ja riskien vähentäminen EU:n huumausainestrategian mukaisesti. Näissä maissa on yhä laajemmin saatavilla huumepalveluja, joiden kapasiteetti ja kattavuus ovat kuitenkin vielä hyvin rajallisia.

”EU:n väkiluku on nykyisin 456 miljoonaa, ja joka 14. ihminen maailmassa asuu jossakin alueen 25 jäsenvaltiosta”, toteaa **EMCDDA:n hallintoneuvoston puheenjohtaja Marcel Reimen**. ”EMCDDA:n esittämät monipuoliset tiedot auttavat ymmärtämään, miten laajasti huumeongelmat vaikuttavat näihin Euroopan kansalaisiin ja heidän asuinyhteisöihinsä. Tietojen avulla voidaan myös helpommin tarkastella niitä poliittisia toimintalinjoja ja toimia, joita jäsenvaltiot ovat kehittäneet huumeidenkäytön tuoman monitahoisen haasteen ratkaisemiseksi.”

Vuosiraportti 2004 julkaistaan vain kuukausi sen jälkeen, kun **Euroopan komissio** antoi virallisen arvionsa EU:n huumausainestrategiasta ja toimintasuunnitelmasta vuosiksi 2000–2004. **EMCDDA:lla** oli arviointiprosessissa keskeinen rooli, sillä se tarjosi komission käyttöön tarvittavat tekniset välineet toimintalinjoja koskevien tietojen arviointiin ja huumetilanteen analysointiin. (ks. lehdistötiedote nro 6 – ”Snapshots”). On merkillepantavaa, että kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunta aikoo keskustella **Euroopan parlamentissa ”EMCDDA:n vuoden 2004 raportin”** tuloksista samaan aikaan, kun se tutkii **EU:n neuvoston** suositusta Euroopan huumausainestrategiasta (2005–2012). EU:n huumausainepolitiikka on nyt käännekohdassa, sillä päättäjät laativat uusia tavoitteita ja päämääriä noudatettavaksi vuodesta 2005 eteenpäin.

KESKEISTÄ VUOSIRAPORTISSA: VIIMEAIKAINEN POLITTINEN JA LAINSÄÄDÄNNÖLLINEN KEHITYS

Raportissa painotetaan näyttöön perustuvien huumausainetietojen merkitystä päätöksenteossa. Seuraavassa esitellään huumausainepolitiikan ja -lainsäädännön kehitystä vuonna 2003:

Kehitys EU:ssa

- Kesäkuu 2003 – Ministerineuvosto hyväksyi Euroopan komission suosituksen huumausaineiden väärinkäyttöön liittyvien terveyshaittojen ehkäisemisestä ja vähentämisestä. Tämä on ensimmäinen huumeita koskeva EY:n suositus kansanterveyden alalla. Monet maat ovat jo liittäneet siinä esitettyjä ehdotuksia (esim. riskien vähentämiseen liittyviä aloitteita) kansallisiin huumausainestrategioihinsa.
- Marraskuu 2003 – Euroopan komissio hyväksyi tiedonannon koordinoitavista ja -välineistä huumealalla EU:ssa. Tiedonanto perustuu EMCDDA:n ja komission yhteistyössä toteuttamaan tutkimukseen (jossa koordinoinnilla tarkoitetaan kansallisten huumausaineiden vastaisten toimien eri osa-alueiden integrointia työn yhdenmukaistamiseksi ja tehokkuuden lisäämiseksi). Tiedonannossa vahvistetaan, että koordinointi on välttämätöntä, jotta EU:ssa voitaisiin vastata tehokkaasti monimutkaiseen huumeilmiöön.
- Marraskuu 2003 – Ministerineuvosto hyväksyi päätöksen uusia synteettisiä huumausaineita 2C-1, 2C-T-2, 2C-T-7 ja TMA-2 koskevista valvontatoimenpiteistä ja rikosoikeudellisista seuraamuksista. Nämä aineet kuuluvat nyt valvontatoimenpiteiden ja rikosoikeudellisten seuraamusten piiriin EU:n jäsenvaltioissa.

- Marraskuu 2003 – Ministerineuvosto pääsi poliittiseen yhteisymmärrykseen puitepäätöksestä, jonka toimenpiteet kohdennetaan huumausainekauppiaisiin sekä rikollis- ja terroristijärjestöihin, jotka saavat huumausainekaupasta tuloja toimintansa rahoittamiseen. Puitepäätöksessä on yhteinen määritelmä huumausainekaupasta ja suositeltavat rangaistukset tästä rikoksesta EU:ssa. Neuvosto hyväksyi puitepäätöksen 26. lokakuuta 2004. Europolin arvion mukaan (2002) huumausainekaupan maailmanlaajuinen tuotto on noin 2–5 prosenttia maailman BKT:sta.

Kansalliset toimintalinjat

- 26 maasta (EU-25 + Norja) 22 on nyt vahvistanut kansallisen huumausainestrategiansa. Strategiat vaihtelevat jäsenvaltioittain, mutta niissä on yhteisiä piirteitä (ne ovat kansallisten virastojen koordinoimia, keskittyvät palvelujen tarjoamiseen, seurantaan ja arviointiin sekä noudattavat tasapainoista kysynnän ja tarjonnan vähentämisen lähestymistapaa).
- Useimmissa maissa strategian kesto on 3–5 vuotta; joissakin se tosin toteutetaan hieman pidemmällä aikavälillä (8–10 vuotta). Joissakin maissa päämääränä on huumeeton yhteiskunta ja joissakin painotetaan huumausaineiden kielteisten seurauksien vähentämistä. Muutamissa yhdistetään nämä kaksi päämäärää. Yleensä kansallisissa strategioissa keskitytään laittomiin huumeisiin, mutta yhä useammissa maissa strategiaan kuluu myös alkoholi ja tupakkka.
- Huumausaineita koskevaa koordinoitua EU:n lähestymistapaa (EU:n huumausainestrategia ja EU:n toimintasuunnitelma vuosiksi 2000–2004) on yhtenäistetty viime vuosina. Laajentuneessa EU:ssa huumausainepoliittikkojen tuleva suunta ja 25 erillisen kansallisen huumausainestrategian niveltäminen toisiinsa EU:n puitteissa tulee olemaan haaste Alankomaiden puheenjohtajakaudelle vuonna 2004 (EU:n huumausainestrategia vuosiksi 2005–2012) ja Luxemburgin puheenjohtajakaudelle vuonna 2005 (EU:n toimintasuunnitelma vuosiksi 2005–2008).

Kansalliset lainsäädännöt – viimeaikainen kehitys

- *Varojen takavarikointi:* **Espanja, Ranska, Irlanti, Alankomaat ja Yhdistynyt kuningaskunta** ovat kaikki ilmoittaneet hiljattain saamistaan valtuuksista huumausainekauppiaiden ja rikollisjärjestöjen omaisuuden takavarikoimiseksi. **Espanjassa** annettu uusi laki auttaa nopeuttamaan takavarikoidun omaisuuden selvittämisessä ja paikantamisessa tarvittavien asiakirjojen siirtoa ja kanavoimaan varat huumausaineiden tarjontaa ja kysyntää vähentäviin hankkeisiin (ennaltaehkäisevä työ, sosiaalinen integrointi). Laissa laajennetaan varojen edunsaajien määritelmää kansalaisjärjestöistä ja julkisen sektorin kansallisista yksiköistä kansainvälisiin ja monikansallisiin yhteisöihin sekä ulkomaisiin hallituksiin.
- *Huumausaineet ja ajoneuvon kuljettaminen:* Ajoneuvon kuljettaminen huumausaineiden vaikutuksen alaisena ja suhtautuminen siihen ovat yhä huomattava ongelma monissa jäsenvaltioissa. Vuonna 2003 **Ranskassa, Italiassa, Itävallassa ja Suomessa** tehtiin alan lainsäädäntöä selkeyttäviä tai vahvistavia muutoksia, minkä yhteydessä esiin nostettiin autoilijoiden veri- tai virtsatestit.
- *Kannabista koskeva lainsäädäntö:* **Belgiassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa** on viime vuonna muutettu kannabiksen oikeudellista luokittelua. **Belgiassa** otettiin käyttöön uusia rikosmäärittelyjä niin, että aikuinen, jolta löytyy kannabista omaa käyttöä varten, saa ainoastaan sakkoo ja/tai joutuu ilmoittautumaan poliisille, ellei häiriöstä tai ongelmakäytöstä ole merkkejä. Kuitenkin hallussapidosta voidaan määritä vankeutta, jos hallussapitoon liittyy häiriöitä tai muita raskauttavia asianhaaroja, kuten aineen hallussapito alaikäisten läsnä ollessa. **Yhdistyneessä kuningaskunnassa** B-luokkaan kuulunut cannabis ja sen A-luokkaan kuuluneet johdannaiset muutettiin C-luokan huumeiksi maan luokittelujärjestelmässä. Enimmäisrangaistus hallussapidosta omaa käyttöä varten on nyt kaksi vuotta vankeutta. Poliisin ohjeissa suositellaan, että poliisi tekisi pidätyksiä hallussapidosta ainoastaan erityisissä tilanteissa, joita ovat esimerkiksi polttaminen julkisella paikalla tai alaikäisten läheisyydessä.

Viitteet:

Tätä yleistiedotetta täydentää kaksi muuta lehdistötiedotetta, joissa keskitytään tilastotietoihin ja keskeisiin suuntauksiin. 20 kielellä julkaistut lehdistötiedotteet sekä **vuosiraportti**, **tilastotiedote**, **maakohtaiset tilannekatsaukset** ja **Reitoxin kansalliset raportit** ovat sivustolla see <http://annualreport.emcdda.eu.int>

Pääsivuston ruuhkautumisen välttämiseksi **EMCDDAn** vuosiraportti ja lehdistötiedotteet on saatavissa myös sivustolta osoitteessa <http://emcdda.kpnqwest.pt>